

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการด้านสาธารณูปการตามหลักพุทธธรรมของคณะสงฆ์จังหวัดเชียงใหม่” มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้แก่ ๑. เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและหลักพุทธธรรมที่สอดคล้องกับการบริหารงานสาธารณูปการ ๒. เพื่อศึกษาวิเคราะห์สภาพปัญหา และกระบวนการบริหารงานสาธารณูปการของคณะสงฆ์จังหวัดเชียงใหม่และ ๓. เพื่อนำเสนอการบริหารงานสาธารณูปการตามหลักพุทธธรรมของคณะสงฆ์จังหวัดเชียงใหม่ในการวิจัยในครั้งนี้ในการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed-Methods Research) ระหว่างระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quatitative Research) โดยกำหนดขอบเขตผู้ให้ข้อมูลหลักดังนี้

๑) การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

๑.๑ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานบริหารงานสาธารณูปการตามหลักพุทธธรรมของคณะสงฆ์จังหวัดเชียงใหม่ประกอบด้วย พระระดับผู้บริหารในจังหวัด พระสังฆาธิการ และผู้ทรงคุณวุฒิด้านพุทธศาสนาที่ใช้เป็นกรณีศึกษาได้แก่วัดในจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน ๓๕ รูป

๑.๒ การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) พระภิกษุ และผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน ๒๔รูป/คน เพื่อแสวงหาความคิดเห็นที่สอดคล้องกันในบางประการ และข้อเสนอแนะที่เกี่ยวกับการบริหารงานบริหารงานสาธารณูปการตามหลักพุทธธรรมของคณะสงฆ์จังหวัดเชียงใหม่จำนวน ๒๔ รูป

๒.การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยการออกแบบสอบถามที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานสาธารณูปการตามหลักพุทธธรรมของคณะสงฆ์จังหวัดเชียงใหม่เพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐาน และสำรวจสภาพความพร้อมเพื่อการพิจารณาการบริหารงานสาธารณูปการตามหลักพุทธธรรมของคณะสงฆ์จังหวัดเชียงใหม่ประกอบด้วยได้แก่ พระสังฆาธิการ จำนวน ๑,๖๒๖ รูปด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Sample Random Sampling) ด้วยวิธีการของทาโรยามาเน (Taro Yamna) ที่ระดับนัยสำคัญ .๐๕ และคลาดเคลื่อนร้อยละ ๕ ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง ๓๒๑ รูป ซึ่งผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณที่ได้จากแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูลสถิติตามหลักการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ผลการวิจัยสามารถสรุปได้เป็นขั้นตอนตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

ในการทำวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการด้านสาธารณูปการตามหลักพุทธธรรมของคณะสงฆ์จังหวัดเชียงใหม่” ผู้วิจัยสามารถสรุปการวิจัยในเชิงคุณภาพและในเชิงปริมาณตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ๓ ข้อดังนี้

๑. แนวคิด ทฤษฎีและหลักพุทธธรรมที่สอดคล้องกับการบริหารงานสาธารณูปการที่ได้จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒. สภาพปัญหา และกระบวนการบริหารงานสาธารณูปการของคณะสงฆ์จังหวัดเชียงใหม่ที่ได้ที่ได้จากการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ จากตัวแทนพระสังฆาธิการระดับบริหารภายในจังหวัดเชียงใหม่ทั้ง ๒๕ อำเภอ จำนวน ๑,๓๕๖ รูป โดยใช้โปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูลสถิติตามหลักการวิจัยทางสังคมศาสตร์

๓. การบริหารงานสาธารณูปการตามหลักพุทธธรรมของคณะสงฆ์จังหวัดเชียงใหม่ที่ได้มาจากและจากผลการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) แบบเจาะจง (Purposive sampling) จากผู้ที่มีส่วนเสีย (Stakeholders) ที่ได้มาจากผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา พระสังฆาธิการระดับผู้ใหญ่ภายในจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน ๓๕รูป เพื่อยืนยันสนับสนุนข้อมูลแนวทางการบริหารงานสาธารณูปการตามหลักพุทธธรรมของคณะสงฆ์จังหวัดเชียงใหม่ โดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา

๕.๑.๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ในการทำวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการด้านสาธารณูปการตามหลักพุทธธรรมของคณะสงฆ์จังหวัดเชียงใหม่” ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยในเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ๓ ข้อ ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ ๑ การบริหารงานสาธารณูปการใน ๓ ด้านหลักของคณะสงฆ์จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า

๑.ด้านการก่อสร้างและบูรณะปฏิสังขรณ์เสนาสนะคณะสงฆ์ขาดบุคลากร ที่มีทักษะความรู้ ความสามารถด้านสาธารณูปการอย่างมาก ขาดการจัดแผนและตัวชี้วัดการพัฒนางานสาธารณูปการขาดทักษะองค์ความรู้ด้านพุทธศิลปกรรม

๒.ด้านการพัฒนาวัด ขาดการอบรมทักษะก่อนเป็นเจ้าของาวาสและมีการทดสอบองค์ความรู้ก่อนได้รับการเสนอชื่อการเป็นพระสังฆาธิการ ไม่มีการควบคุมความสะอาดภายในวัดให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน ขาดการสร้างศาสนทายาทที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน พระสังฆาธิการมีการเกษียณอายุเจ้าอาวาสบางแห่งอายุพรรษามากทำให้หย่อนสมรรถนะการบริหารงาน

๓.ด้านการดูแลรักษาและการการศาสนาสมบัติของวัดไม่มีหน่วยงานหรือองค์กรรับรองความสามารถในการจัดการศาสนสมบัติกลางไม่มีการแบ่งความรับผิดชอบให้กับคณะกรรมการบริหารวัดไม่มีการแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบัญชี ด้านภูมิสถาปัตย์เพื่อเป็นที่ปรึกษาการบริหารงานวัดไม่มีการยกย่องผู้บริหารวัดหรือคณะกรรมการหรือผู้ที่ให้การสนับสนุนการพัฒนาวัดขาดทักษะที่ได้รับจากการศึกษาดูงานนอกสถานที่กับพระสังฆาธิการที่บริหารวัดประสบความสำเร็จการบริหารจัดการด้าน

สาธารณูปการภายในวัดเจ้าอาวาสไม่ค่อยมีอำนาจตัดสินใจ เนื่องจากส่วนมากอำนาจจะอยู่ที่ คณะกรรมการวัดไม่มีการสับเปลี่ยนหมุนเวียนการพัฒนา

วัตถุประสงค์ข้อที่ ๒ แนวคิด ทฤษฎีและหลักพุทธธรรมที่สอดคล้องกับการบริหารงาน สาธารณูปการที่ได้จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังมีรายละเอียดดังนี้

การบูรณาการแนวคิด ทฤษฎีการบริหารแบบตะวันตกรวมเรียกว่า POCCC ประกอบด้วย การวางแผนงาน การจัดองค์การ การบังคับการ การประสานงาน และการควบคุม และการประยุกต์หลักพุทธวิธีบริหารประกอบด้วย ๒ ส่วน ได้แก่ ส่วนภายในที่เรียกว่า โปรโตไซส คือรับรู้รับฟังข้อมูลจากบุคคลอื่นเพื่อเป็นแรงบันดาลใจอันเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันโดย ต้องมีโยนิโสมนสิการ คือแยกแยะข้อมูลด้วยสติปัญญาของตนเองอย่างรอบคอบโดยใช้หลักหลักพุทธ บริหารได้แก่ อิทธิบาท ๔ เพื่อการวางแผน ใช้หลักอปริหานิยธรรม ๗ เพื่อป้องกันความเสื่อม หลักสา รณียธรรม เพื่อความปรองดองในหมู่คณะ ธรรมาภิบาล ๖ เพื่อความโปร่งใสและ ธรรมปัญญา ๓ เพื่อการพัฒนาให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้นไปต่อของกระบวนการบริหารงานสาธารณูปการของคณะสงฆ์ จังหวัดเชียงใหม่

วัตถุประสงค์ข้อที่ ๓ การบริหารงานสาธารณูปการตามหลักพุทธธรรมของคณะสงฆ์ จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า

หลักพุทธธรรมที่ประยุกต์กับสภาพการบริหารงานสาธารณูปการคณะสงฆ์ในจังหวัด เชียงใหม่เพื่อให้เกิดผลงานที่ดีมีประสิทธิภาพต่อการบริหารจำแนกหลักพุทธธรรมออกเป็น ๘ ข้อข้อ หลักได้แก่

๑. หลักพุทธธรรมกับการบริหารในส่วนของการมีภาวะผู้นำ
๒. หลักพุทธธรรมกับการบริหารในส่วนของการวางแผน
๓. หลักพุทธธรรมกับการบริหารในส่วนของการบริหารองค์กร
๔. หลักพุทธธรรมกับการบริหารในส่วนของการสร้างทีมงาน
๕. หลักพุทธธรรมกับการบริหารในส่วนของการอำนวยการ
๖. หลักพุทธธรรมกับการบริหารในส่วนของการประสานงาน
๗. หลักพุทธธรรมกับการบริหารในส่วนของการรายงาน
๘. หลักพุทธธรรมกับการบริหารในส่วนของการบริหารทรัพยากร(งบประมาณ)

๕.๑.๒ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

๕.๑.๒.๑ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามคือพระสังฆาธิการในจังหวัดเชียงใหม่ระดับบริหารมีคุณลักษณะส่วนบุคคลที่แตกต่างกันออกไปดังมีรายละเอียดดังนี้ อายุของพระสังฆาธิการในจังหวัดเชียงใหม่ระดับบริหารมีอายุส่วนใหญ่ อายุ ๔๖ ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ ๓๒.๙๖ พรรษา พระสังฆาธิการในจังหวัดเชียงใหม่ระดับบริหารมีอายุส่วนใหญ่ อายุ ๔๖ พรรษาขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๒๑ วุฒิการศึกษา พระสังฆาธิการในจังหวัดเชียงใหม่ระดับบริหารมีวุฒิการศึกษาส่วนใหญ่ระดับปริญญาตรีขึ้นไป อายุ ๔๖ พรรษาขึ้นไปคิดเป็นร้อยละ ๓๕.๒๕ ตำแหน่งการปกครองคณะสงฆ์ พระสังฆาธิการในจังหวัดเชียงใหม่ระดับบริหารมีวุฒิการศึกษาส่วนใหญ่ระดับปริญญาตรีขึ้นไป อายุ ๔๖ พรรษาขึ้นไปคิดเป็นร้อยละ ๓๕.๒๕

๕.๑.๒.๒ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสภาพการบริหารงานสาธารณูปการตามหลักพุทธธรรม ของคณะสงฆ์จังหวัดเชียงใหม่โดยภาพรวมพบว่า รูปแบบการบริหารงานสาธารณูปการตามหลักพุทธธรรม ของคณะสงฆ์จังหวัดเชียงใหม่ ด้านการก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์เสนาสนะ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยที่ ๓.๖๙ เมื่อจัดเรียงลำดับใน ๓ อันดับแรก ข้อที่ ๑ มีการจัดทำแผนผังถาวรวัตถุต่างๆภายในวัดและแสดงให้พุทธศาสนิกชนให้ทราบอย่างชัดเจน มีค่าเฉลี่ยที่ ๓.-๘๐ ข้อที่ ๒ มีการกำหนดการก่อสร้างถาวรวัตถุในวัดตามแผนผังรวมของวัดตามลำดับที่ผ่านการประชาคมของคนในชุมชนแล้ว ๓.๗๙ และ ข้อที่ ๓ เสนาสนะของวัดได้ถูกใช้เพื่อประโยชน์ของพระพุทธรูปอย่างสมบูรณ์เหมาะสมกับจำนวนประชากรภายในชุมชน มีค่าเฉลี่ยที่ ๓.๗๕ ตามลำดับ

๕.๑.๒.๓ พบว่า สภาพการบริหารงานสาธารณูปการตามหลักพุทธธรรม ของคณะสงฆ์จังหวัดเชียงใหม่ ด้านการพัฒนาวัด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยที่ ๓.๘๑ หากเมื่อจัดเรียงลำดับใน ๓ อันดับแรกจากอันดับที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดไปหาน้อย พบว่า ข้อที่ ๑ พัฒนาวัดตามแผนที่ระบุไว้และมีการปรับปรุงแผนตามเหตุและปัจจัย มีค่าเฉลี่ยที่ ๔.๕๘ อยู่ในระดับมากที่สุด ข้อที่ ๒ เจ้าอาวาสผ่านการอบรมด้านการบริหารเพื่อจัดการด้านสาธารณูปการตามประกาศมหาเถรสมาคมอย่างต่อเนื่อง มีค่าเฉลี่ยที่ ๔.๕๒ อยู่ในระดับมาก และข้อที่ ๓ มีการดูแลควบคุมดูแลความสะอาดภายในวัดอย่างสม่ำเสมอมีค่าเฉลี่ย ๓.๘๐ อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

๕.๑.๒.๔ พบว่า สภาพการบริหารงานสาธารณูปการตามหลักพุทธธรรม ของคณะสงฆ์จังหวัดเชียงใหม่ ด้านการดูรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยที่ ๓.๘๑ อยู่ในระดับมาก หากเมื่อจัดเรียงลำดับใน ๓ อันดับแรกจากอันดับที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดไปหาน้อย พบว่า ข้อที่ ๑ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการดูแลเสนาสนะภายในวัดให้คงทนถาวรและมีความสะอาดเรียบร้อยมีค่าเฉลี่ยที่ ๔.๕๖ อยู่ในระดับมากที่สุด ข้อที่ ๒ มีการแบ่งพระภิกษุสามเณรหรือกรรมการวัดให้รับผิดชอบในการดูแลรักษาและทำบัญชีทรัพย์สินภายในวัดค่าเฉลี่ยที่ ๔.๐๐ อยู่ในระดับมาก และข้อที่ ๓ มีการแบ่งความรับผิดชอบแก่พระภิกษุสามเณรและคณะกรรมการวัดโดยจัดแบ่งโซนความรับผิดชอบภายในวัดมีค่าเฉลี่ย ๓.๘๑ อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการด้านสาธารณูปการตามหลักพุทธธรรมของคณะสงฆ์จังหวัดเชียงใหม่” มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้แก่ ๑.เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและหลักพุทธธรรมที่สอดคล้องกับการบริหารงานสาธารณูปการ ๒.เพื่อศึกษาวิเคราะห์สภาพปัญหา และกระบวนการบริหารงานสาธารณูปการของคณะสงฆ์จังหวัดเชียงใหม่และ ๓.เพื่อนำเสนอสภาพการบริหารงานสาธารณูปการตามหลักพุทธธรรมของคณะสงฆ์จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยสรุปอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัยในแต่ละหัวข้อได้ดังนี้

๑.การบริหารงานสาธารณูปการของคณะสงฆ์จังหวัดเชียงใหม่ด้านการก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์

สภาพปัจจุบันพระสังฆาธิการที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นเจ้าอาวาสเป็นอาทิ ต่างก็มีความมุ่งมั่นในการพัฒนาปฏิสังขรณ์วัด ตั้งแต่การอนุรักษ์ของเดิม โดยส่วนใหญ่จะวางผังภูมิทัศน์ให้สอดคล้องกับสภาพภูมิศาสตร์ เช่นวัดที่ใกล้เชิงเขา ก็จะระมัดระวังเรื่องดินสไลด์ วัดที่อยู่ในเขตโบราณสถานก็จะพัฒนาวัดไม่ทำลายศิลปวัตถุเดิมภายใต้การควบคุมดูแลควบคุมโดยกรมศิลปากร จะทำการสิ่งใดทางคณะกรรมการวัดต้องปรึกษากับกรมศิลปากรก่อนและจึงขออนุญาตเป็นทางการ จะไม่ทำการสร้างถาวรวัตถุก่อนการได้รับอนุญาต แต่โดยภาพรวมแล้วคณะสงฆ์ทำได้ดีเน้นการอนุรักษ์ของเดิมไม่สร้างถาวรวัตถุตามแบบสมัยใหม่ ในปัจจุบันการก่อสร้างหรือบูรณะปฏิสังขรณ์เสนาสนะ คือ เป็นสิ่งที่ทำได้ยากเพราะ สภาพสังคมในปัจจุบัน จึงทำให้ญาติโยม ทำบุญน้อย จึงทำให้งบประมาณที่จะก่อสร้างไม่พอที่จะทำให้เสร็จเลยทีเดียว ค่าครองชีพของประชาชนสูง แต่รายได้ประชาชนเท่าเดิม ทำให้คนเข้าวัดน้อยลง ปัจจัยที่จะบำรุงวัดต่างๆก็น้อยไปตามเป็นลักษณะความสามารถของเจ้าอาวาสไม่เหมือนกันบางท่านมีความสามารถสูง ในการเรียกศรัทธาจากญาติโยมได้เยอะ แต่ในทางตรงกันข้ามหากว่าเจ้าอาวาสท่านนั้นๆไม่มีปฏิปทาที่น่าเลื่อมใสหรือมีความสามารถในการบอกบุญญาติโยมได้ดีก็จะทำให้งานบูรณะปฏิสังขรณ์ตามแผนที่วางไว้ก็หยุดชะงักลง การก่อสร้างปฏิสังขรณ์ที่ผ่านมาจะเน้นรูปแบบจารีตประเพณี เน้นการ ยึดเอาวัฒนธรรมท้องถิ่นล้านนาเป็นแกน ไม่เอาศิลปะตะวันตกหรือศิลปะภาคอื่นมาผสมผสานในการออกแบบจะทำให้ไม่คงอัตลักษณ์ของท้องถิ่น ซึ่งจะทำให้เจริญศรัทธาแต่ผู้พบเห็น และเป็นการสืบทอดทางวัฒนธรรมของล้านนาที่ดีจากผลวิจัยเชิงคุณภาพสอดคล้องกับผลการวิจัยเชิงปริมาณด้านการก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์เสนาสนะโดยภาพรวมใน ๓ อันดับแรกพบว่า คณะสงฆ์ในจังหวัดเชียงใหม่ มีความเข้าใจเกี่ยวกับขั้นตอนการขออนุญาตก่อสร้างโดยมีค่าเฉลี่ยที่ ๓.๘๐ ข้อที่ ๒ มีการกำหนดการก่อสร้างถาวรวัตถุในวัดตามแผนผังรวมของวัดตามลำดับที่ผ่านการประชาคมของคนในชุมชนแล้ว ค่าเฉลี่ยที่ ๓.๗๙ และข้อที่ ๓ เสนาสนะของวัดได้ถูกใช้เพื่อประโยชน์ของพระพุทธศาสนาอย่างสมบูรณ์เหมาะสมกับจำนวนประชากรภายในชุมชน มีค่าเฉลี่ยที่ ๓.๗๕ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ไกร บุญบันดาล^๑ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารเรื่อง “ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการเครือข่ายทุนในพื้นที่เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก” ผลการวิจัยพบว่า

^๑ไกร บุญบันดาล, “ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการเครือข่ายทุนในพื้นที่เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก”, *ดัชนีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต*, สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี, ๒๕๕๓).

๑. ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการเครือข่ายในพื้นที่ที่สร้างขึ้นเพื่อแก้ปัญหาเรื่องการขาดเครือข่ายทุนในพื้นที่และคุณภาพชีวิตของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กอยู่ในระดับต่ำ หน่วยระบบทำงานที่สำคัญของยุทธศาสตร์ ประกอบด้วย ๑) การสำรวจเครือข่ายในพื้นที่โดยมีภาคีเครือข่ายที่สำคัญ คือ กรรมการสถานศึกษา ผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ครูช่างสกุลเมืองเพชร เครือข่ายผู้ปกครองนักเรียน พระภิกษุ นักวิชาการของมหาวิทยาลัยในพื้นที่ และอาสาสมัครสาธารณสุข ๒) การจัดการเครือข่ายทุนในพื้นที่ ใช้หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม ๓) กิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตนักเรียนดำเนินการโดยภาคีเครือข่ายทุนในพื้นที่ และ ๔) การประเมินผลการบริหารจัดการเครือข่ายทุนในพื้นที่

๒. ผลการทดลองยุทธศาสตร์การบริหารจัดการเครือข่ายทุนในพื้นที่ ๑) ด้านคุณภาพนักเรียน พบว่า นักเรียนมีคุณภาพทางกาย จิตใจ และคุณธรรมจริยธรรม หลังการใช้ยุทธศาสตร์สูงกว่าก่อนการใช้ยุทธศาสตร์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕๒) ความเข้มแข็งของเครือข่ายหลังการใช้ยุทธศาสตร์สูงกว่าการใช้ยุทธศาสตร์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ เช่นเดียวกับ **พระครูวัชรสุวรรณาท**^๒ งานวิจัยเรื่อง “การประยุกต์ใช้อิทธิบาทธรรมเพื่อส่งเสริมกลยุทธ์การอนุรักษ์โบราณสถาน ของพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕”

ผลการวิจัยพบว่า

๑.สภาพปัญหาและอุปสรรคในการอนุรักษ์โบราณสถานยังขาดงบประมาณ ขาดความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์โบราณสถาน ทั้งในส่วนของพระสงฆ์เองและประชาชนทั่วไป สื่อที่ใช้ในการอนุรักษ์ไม่เพียงพอ

๒.การบูรณาการระหว่างแนวคิดทฤษฎีและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้องกับกลยุทธ์การอนุรักษ์โบราณสถานของพระสังฆาธิการ พบว่า การวางแผน พระสังฆาธิการต้องวางแผนให้ชัดเจน การจัดองค์การ พบว่าองค์กรจะต้องรวบรวมข้อมูลของปัจจัยที่เกี่ยวข้องเหมาะสมกับโครงสร้างองค์การในการดำเนินกิจกรรมให้มีความคล่องตัว การบริหารงานบุคคลพบว่าการแสวงหาเพื่อเลือกสรรให้ได้คนที่มีความรู้ความสามารถเหมาะสมกับงานในการอนุรักษ์เข้ามาดูแลรักษา ดูแลปกป้อง อำนาจการ พระสังฆาธิการต้องมีความรู้ตามระบบที่จัดวางขึ้น พระสังฆาธิการต้องพัฒนาระบบของจิตสำนึกมีความรู้รับผิดชอบต่อพระศาสนา มีความมุ่งมั่นพยายามอดทน มีความกระตือรือร้น ใช้วิมังสาใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญตรวจสอบหาเหตุผลเพื่อแก้ปัญหาปรับปรุงงานให้ดีขึ้น

๓.การประยุกต์ใช้อิทธิบาทธรรมเพื่อส่งเสริมกลยุทธ์และอนุรักษ์โบราณสถานของพระสงฆ์ภาค ๑๕ พบว่า กลยุทธ์การให้ความรู้ พระสังฆาธิการต้องส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรให้มีความเข้าใจภายใต้กรอบการอนุรักษ์และต้องมีแผนการจัดการสิ่งแวดล้อมควบคู่กันไปโดยมีระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างในระดับปานกลาง กลยุทธ์ด้านการดูแลรักษาและป้องกันโบราณสถานให้อยู่ในสภาพที่ดี โดยมีระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างในระดับปานกลาง ดังนั้นจึงต้องนำหลักธรรมอิทธิบาท ๔ มาประยุกต์ใช้ โดยการส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจ

^๒พระครูวัชรสุวรรณาท, “การประยุกต์ใช้อิทธิบาทธรรมเพื่อส่งเสริมกลยุทธ์การอนุรักษ์โบราณสถานของพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕”, **ดัชนีนิพนธ์พุทธศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘).

ปกป้อง ดูแล และจัดตั้งเครือข่ายความร่วมมือกันระหว่างพระสงฆ์, หน่วยงาน และประชาชนทั่วไป จากผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับ งานวิจัยของ **เสนอ อัครมโนตา**^๓ เรื่อง “รูปแบบการบริหารจัดการตามหลักอปริหานิยธรรมขององค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี”

ผลการวิจัยพบว่า

๑. สภาพทั่วไปการบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรีเป็นการบริหารงานตามหน้าที่การบริหารการวางแผนยุทธศาสตร์ การจัดองค์กร การบริหารงานบุคคล การบริหารงาน การประสานงานการติดตามรายงานผล การจัดทำงบประมาณ ปัญหาการประชุมบางครั้งมีการเข้าประชุมไม่พร้อมเพรียงกัน การทำงานบางครั้งไม่ได้มีการวางแผนล่วงหน้าทำให้สับสนในขั้นตอนการทำงาน การควบคุมปฏิบัติงานตามระเบียบ/คำสั่ง บางคนไม่เข้าใจมีการก้าวถอยงานกัน การจัดสรรงบประมาณบางครั้งมีความเกินความจำเป็นต่อการบริหารงานบางอย่างมีความซับซ้อน

๒. การประยุกต์ใช้อปริหานิยธรรม ในการบริหารจัดการขององค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี สามารถนำหลักอปริหานิยธรรมได้ทุกขั้นตอนของกระบวนการบริหารเพื่อพัฒนาการบริหารงานขององค์การบริหารขององค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมความสามัคคีเป็นทีมและสามารถนำมาบูรณาการเข้ากับการบริหารงานทั้งการบริหารบุคลากร การประสานงานการจัดองค์กรโดยการร่วมแรงร่วมใจเป็นคณะแต่ละฝ่าย เป็นการผนึกกำลังเป็นไปตามวัตถุประสงค์และพบว่า อปริหานิยธรรม ๗ เป็นหลักป้องกันความเสื่อมเป็นไปเพื่อความเจริญขององค์การฝ่ายเดียว องค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรีสามารถเป็นแนวทางปฏิบัติด้านการบริหารจัดการเป็นอย่างดี

๓. แนวทางการนำหลักอปริหานิยธรรมไปบูรณาการเพื่อการบริหารจัดการขององค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี พบว่าหลักอปริหานิยธรรม ๗ เป็นแนวทางการบริหารจัดการเพื่อให้เกิดการทำงานเป็นระบบ สามารถทำงานเป็นทีม เคารพผู้อาวุโส ไม่รื้อกฎเกณฑ์ระเบียบที่ถูกต้องชอบธรรมธำรงรักษาประเพณีวัฒนธรรมจริยธรรมอันดีงามขององค์กรและร่วมกันรับผลประโยชน์สูงสุดจากการบริหารจัดการองค์กร และร่วมกันรับผลประโยชน์สูงสุดจากการบริหารจัดการขององค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรีที่มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผลทางปฏิบัติต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ **ลัดดา ดอกไม้หอม**^๔ เรื่อง “กลยุทธ์บริหารจัดการตามหลักพุทธธรรมของหมู่บ้านกองทุนแม่ของแผ่นดิน”

ผลการวิจัยพบว่า

๑. ปัญหาและอุปสรรคจะเป็นไปด้านการจัดการกองทุนแม่ของแผ่นดินในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง พบว่ามีปัญหาและอุปสรรคมากที่สุดในด้านการจัดการ: การดำเนินงานตามแนวทางของกองทุนแม่ของแผ่นดิน รองลงมาคือด้านเงิน :การระดมเงินและการใช้จ่ายเงินในกองทุนแม่ของ

^๓เสนอ อัครมโนตา, “รูปแบบการบริหารจัดการตามหลักอปริหานิยธรรมขององค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี”, **ดุชนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘).

^๔ลัดดา ดอกไม้หอม, “กลยุทธ์บริหารจัดการตามหลักพุทธธรรมของหมู่บ้านกองทุนแม่ของแผ่นดิน”, **ดุชนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘).

แผ่นดิน ด้านคน:คณะกรรมการและสมาชิกกองทุนแม่ของแผ่นดินมีปัญหาลดอุปสรรคน้อยที่สุดคือ ด้านวัสดุอุปกรณ์: กองทุนแม่ของแผ่นดินตามลำดับ

๒.ทฤษฎีบริหารจัดการและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่นำมาใช้ในหมู่บ้านกองทุนแม่ของแผ่นดินโดยนำหลักฉันทะเพื่อมาใช้ให้คณะกรรมการและสมาชิกเกิดความรักชอบในงานที่ส่งเสริมช่วยเหลือดูแลซึ่งกันและกันด้วยจิตอาสาและถวายความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์หลักวิธีะใช้เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการระดมเงินเข้าสมทบในกองทุนแม่ของแผ่นดินอย่างสม่ำเสมอ

หลักจิตตะใช้เพื่อมุ่งมั่นดูแลรักษาและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่มีอยู่ในหมู่บ้านให้เกิดประโยชน์สูงสุดและหลักวิมังสา ใช้เพื่อส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของสมาชิกและแก้ไขปัญหาของคนในชุมชน

๓.กลยุทธ์การบริหารงานตามหลักพุทธธรรมของหมู่บ้านกองทุนแม่ของแผ่นดินดำเนินงานโดยการจัดการทรัพยากรบริหารกองทุนแม่ของแผ่นดินที่มีอยู่ด้วยการสร้างความพอใจ ความตั้งใจ การเอาใจใส่ การจัดการชุมชนด้วยปัญญาของคนชุมชน เช่นเดียวกับงานวิจัยของ **กฤษฎา ให้วนานุกูล**^๕ ซึ่งวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลขององค์กรอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ” ผลการวิจัยพบว่า ๑.การบริหารองค์อิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพพบว่า ปัจจุบันนี้ องค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมด้านสุขภาพได้ทำหน้าที่อย่างอิสระเพียงเฉพาะในส่วนของการคิดเห็นในการพิจารณาโครงการหรือกิจกรรมที่อาจจะก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อมทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพด้วยความเป็นกลางทางวิชาการและมีความมีธรรมาภิบาล

ได้รับความเชื่อถือจากชุมชนเป็นที่อ้างอิงและยุติข้อขัดแย้งของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ที่คาดว่าจะได้รับผลกระทบจากโครงการที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบอย่างรุนแรงแต่ไม่ได้มีความเป็นอิสระในการบริหารโดยเฉพาะทรัพยากรบริหาร(๔Ms) แต่อย่างไรเนื่องจากไม่มีพระราชบัญญัติประกอบ

๒.การบริหารขององค์กรอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพมีบทบาทสำคัญต่อกระบวนการรับฟังความคิดเห็นและการมีส่วนร่วมของประชาชนบนหลักธรรมาภิบาล ๖ ประการได้แก่ ๑.หลักนิติธรรม ๒.หลักคุณธรรม ๓.หลักความโปร่งใส ๔.หลักการมีส่วนร่วม ๕.หลักความรับผิดชอบและหลัก ความคุ้มค่าโดยมีหลักธรรมปัญญา ๓ ได้แก่ ๑.สุตมยปัญญา คือการรับฟังข้อมูล ๒.จินตมยปัญญา คือการคิดวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มา และ ๓. ภาวนามยปัญญา คือการสังเคราะห์ข้อมูลสู่การตัดสินใจ

๓.รูปแบบการพัฒนาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลขององค์กรอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพนั้น ควรมีการออกพระราชบัญญัติองค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ เพื่อความเป็นอิสระอย่างแท้จริงในการทำงานและการบริหารจัดการ

^๕กฤษฎา ให้วนานุกูล, “การพัฒนาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลขององค์กรอิสระด้านสิ่งแวดล้อม และสุขภาพ (กอสส)”, **ดัชนีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต**, สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘).

การบริหารงานสาธารณูปการของคณะสงฆ์จังหวัดเชียงใหม่ด้านการพัฒนาวัดดังนี้

การพัฒนาวัดให้มีความสะอาด สงบและสว่าง เพื่อเป็นศูนย์รวมจิตใจแก่ประชาชนจึงควรพัฒนาวัดเพื่อเป็นบันไดในการสร้างความสุขทางด้านจิตใจให้กับประชาชนจึงควรพัฒนาวัดแบบบูรณาการให้สอดคล้องกับภารกิจในส่วนของงานของคณะสงฆ์ โดยระดมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน เช่น ชุมชนรอบวัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่วนราชการ สถานศึกษาในพื้นที่ เพื่อให้มีจุดมุ่งหมายให้วัดมีสภาพความเป็นกลางชุมชนอย่างแท้จริงและยั่งยืน การจัดการก่อสร้างในปัจจุบัน ได้มีการพัฒนาที่ดีขึ้นมีรูปแบบ การก่อสร้างศิลปะของล้านนาที่สวยงาม การสร้างวัดมีมาแต่โบราณกาล เมื่อประชาชนมีจิตศรัทธาในพระพุทธศาสนา ได้อพยพไปตั้งถิ่นฐานอยู่ ณ ที่ใด ก็มักจะสร้างวัดขึ้นแล้ว นิมนต์พระสงฆ์ไปพำนัก เพื่อบำเพ็ญบุญกุศลประกอบศาสนกิจ ตามประเพณีที่สืบทอดกันมา ในอดีตวัดเป็นสถานที่ที่พุทธศาสนิกชนทั่วไปได้ใช้เป็นสถานศึกษาอบรม ให้มีความรู้ในด้านวิชาชีพตำราแพทย์แผนไทย และศิลปกรรมแขนงต่าง ๆ เป็นสถานที่ทำบุญบำเพ็ญกุศล เป็นศูนย์กลางการบริหารและการปกครอง รวมทั้งเป็นที่พึ่งทางจิตใจของประชาชน ดังนั้น วัดจึงเป็นสถานที่สำคัญยิ่งในการสืบทอดพระพุทธศาสนาตลอดมา จึงถือได้ว่าวัดเป็นศูนย์กลางของชุมชนไทยทั้งอดีตและปัจจุบัน ปัจจุบันการสร้างวัดตั้งวัดจะต้องดำเนินการให้ถูกต้องตามขั้นตอนของทางราชการ เมื่อการสร้างวัดตั้งวัดได้เสร็จสิ้น ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาเป็นวัดที่ถูกต้อง และสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติได้ขึ้นทะเบียนไว้ในทะเบียนวัดของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติแล้ว จึงถือว่าวัดนั้นเป็นวัดโดยสมบูรณ์ ยึดตามกฎหมายว่าด้วยการก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์เสนาสนะของคณะสงฆ์

การพัฒนาวัด หมายถึงการปรับปรุงสภาพวัดและการดำเนินกิจกรรมต่างๆของวัดของวัด จนกระทั่งมีความเจริญรุ่งเรืองเป็นศูนย์รวมจิตใจของประชาชนและเป็นศูนย์กลางของชุมชนโดยดำเนินการพัฒนาวัดดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาวัดใน ๒ ด้านได้แก่ ๑. พัฒนาวัดให้เกิดความรู้สึกแก่คนในชุมชนในท้องถิ่นให้มีความรักและหวงแหนและช่วยกันทะนุบำรุงและช่วยกันดูแลรักษา ๒. สร้างสภาพวัดให้มีความหมาย ๕ ประการ ได้แก่ เป็นที่พักอาศัยของพระภิกษุสามเณร เป็นที่บวชเรียนและคงแก่การปฏิบัติธรรม เป็นที่บำเพ็ญกุศลของชาวบ้าน เป็นที่ชาวบ้านได้หาความสงบทางกายทางใจเป็นศูนย์กลางสำหรับทำกิจกรรมทางสังคมร่วมกันของชาวบ้าน สร้างความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับประชาชนในท้องถิ่น วัดต้องมีความสะอาดร่มรื่น และมีการจัดกิจกรรมเพื่อประชาชน มีความพร้อมที่จะให้บริการแก่ประชาชนที่เข้าวัดเพื่อบำเพ็ญกุศล ศึกษาพระธรรมวินัย และหลักพระพุทธศาสนา สร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ทำให้เกิดการยอมรับตลอดไปว่า วัดกับชุมชน ให้เป็นหนึ่งเดียวกัน ให้ความช่วยเหลือ เป็นไปตามกฎหมายเถระสมาคมและยังกติกาศาสนาของคณะสงฆ์แต่ ณ ปัจจุบันยังขาดการประชุมระดับผู้ทำงานในส่วนของฝ่ายสาธารณูปการสอดคล้องกับผลการวิจัยเชิงปริมาณพบว่าสภาพการบริหารงานสาธารณูปการตาม ของคณะสงฆ์จังหวัดเชียงใหม่ด้านการพัฒนาวัดโดยภาพรวมอยู่ในระดับใน ๓ อันดับแรกได้แก่ ข้อที่ ๑ มีการจัดทำแผนผังถาวรวัตถุต่างๆภายในวัดและแสดงให้พุทธศาสนิกชนได้รับทราบอย่างชัดเจน มีค่าเฉลี่ยที่ ๓.๘๐ ข้อที่ ๒ มีการกำหนดการก่อสร้างถาวรวัตถุในวัดตามแผนผังรวมของวัดตามลำดับที่ผ่านการประชาคมของคนในชุมชนแล้ว ๓.๗๙ และ ข้อที่ ๓ เสนาสนะของวัดได้ถูกใช้เพื่อประโยชน์ของพระพุทธศาสนาอย่างสมบูรณ์เหมาะสมกับจำนวนประชากรภายในชุมชน มีค่าเฉลี่ยที่ ๓.๗๕ ตามลำดับจากสภาพการ

บริหารงานสาธารณูปการด้านการพัฒนาวัดสอดคล้องกับการวิจัยของ **พระครูวิสุทธินนทคุณ**^๖ งานวิจัยเรื่อง “บทบาทของวัดในการอนุรักษ์โบราณสถานในจังหวัดนนทบุรี”

ผลการวิจัยพบว่า

๑. หลักการและวิธีการอนุรักษ์โบราณสถานของวัดในจังหวัดนนทบุรีในการอนุรักษ์โบราณสถาน มีบรรทัดฐานในการดำเนินการของทุกฝ่ายที่ต้องปฏิบัติให้ถูกต้องตามพระราชบัญญัติของกรมศิลปากรในการอนุรักษ์โบราณสถานของวัดได้มีการสำรวจโบราณสถาน เป็นขั้นตอนมีการค้นหาโบราณสถานเพื่อกำหนดรายละเอียดเป็นอย่างไรในการเพิ่มประสิทธิภาพในมาตรฐานเดียวกัน

๒. บทบาทของวัดในการอนุรักษ์โบราณสถานในจังหวัดนนทบุรีพบว่าในแต่ละด้านได้ผลดังนี้ ๑. ด้านการดูแลรักษามีการดำเนินการตรวจสอบความเสียหายและความเสื่อมโทรมของโบราณสถานในวัดอย่างต่อเนื่อง ๒. ด้านการปกป้องคุ้มครอง มีการป้องกันและหมั่นสำรวจไม่ให้มีสิ่งบดบังทัศนียภาพของโบราณสถานและมีการป้องกันไม่ให้มีการบุกรุกทำลายหรือขุดหาโบราณวัตถุในเขตโบราณสถานหรือการจัดบริเวณโดยรอบควบคุมไม่ให้สิ่งกีดขวางเส้นทางสัญจรซึ่งอาจนำมาซึ่งความไม่สะดวกปลอดภัย ๓. ด้านการเสริมความมั่นคง พิจารณาถึงคุณค่าโบราณสถานไม่ให้เสื่อมลงรักษาตามแบบดั้งเดิม และปรึกษาผู้รู้ก่อนดำเนินการ ๔. ด้านการใช้ประโยชน์เพื่อการเปิดสถานที่เพื่อเป็นที่ใช้ประโยชน์บริการค้นคว้าวิจัยวัดที่มีโบราณสถานสนับสนุนทางวิชาการด้านประวัติศาสตร์ โบราณคดีและการอนุรักษ์เบื้องต้นของโบราณสถานนั้นรวมถึงมีการเผยแพร่เอกสารการประชาสัมพันธ์การส่งเสริม การอนุรักษ์โบราณสถานแก่พระสงฆ์และพุทธศาสนิกชนและการใช้โบราณสถานต้องคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อโบราณสถาน มีการกำหนดพื้นที่ใช้ประโยชน์ให้ชัดเจน และไม่เปลี่ยนแปลงรูปแบบของโบราณสถาน

๓. การพัฒนาบทบาทของวัดในการอนุรักษ์โบราณสถานในจังหวัดนนทบุรีพบว่า ๑. ด้านการอนุรักษ์ รูปแบบอนุรักษ์ต้องทำความเข้าใจให้ชัดเจนในด้านความคิด เกี่ยวกับการสงวนรักษา การบูรณะและการนำเสนอมรดกทางวัฒนธรรมเพื่อป้องกันดูแลรักษาเป็นขั้นตอนแรกของการอนุรักษ์ที่สำคัญมาก เป็นวิธีการป้องกันรักษาและรักษาไม่ให้โบราณสถาน โบราณวัตถุเกิดการเสียหายเสื่อมสภาพหรือเกิดการชำรุดทรุดโทรม อันเนื่องมาจากมนุษย์หรือผู้ใช้ประโยชน์ การดำเนินการในเบื้องต้นควรในการเสริมความแข็งแรงไว้ก่อนที่จะดำเนินการอนุรักษ์ พื้นฟูสภาพการส่งเสริมคุณค่าศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น ๒. ด้านการฟื้นฟูวิธีการและแนวแนวทางอนุรักษ์ พื้นฟูสภาพการส่งเสริมคุณค่าศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นในทิศทางที่เหมาะสม การวางแผนงานเป็นขั้นตอน มีเจ้าหน้าที่ นักวิชาการที่มีความรู้ความสามารถทางสังคมและวัฒนธรรมการฟื้นฟูที่ดีควรจัดทำขึ้นเพื่อจัดหาประโยชน์ที่เหมาะสมกับทรัพย์สินที่มีค่าทางประวัติศาสตร์ โดยมีกิจกรรมเรียนรู้ที่เป็นเครือข่ายเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ภูมิปัญญาที่มองเห็นความสำคัญของการอนุรักษ์ฟื้นฟู ศิลปะพื้นบ้าน การจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม และ ๓. ด้านการพัฒนาให้มีการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสม และการพัฒนาองค์ความรู้แก่ชุมชนและเยาวชนไปด้วยรวมถึงการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและการส่งเสริมการตลาดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่ส่งเสริมสินค้าหัตถกรรมซึ่งก่อให้เกิดรายได้ต่อชุมชนที่มี

^๖พระครูวิสุทธินนทคุณ, “บทบาทของวัดในการอนุรักษ์โบราณสถานในจังหวัดนนทบุรี”, **คุษณีนิพนธ์พุทธศาสตร์คุษณีบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘).

ความสำคัญเป็นอย่างมากในด้านการพัฒนา เช่นเดียวกับ**พระปลัดวรญาณ อคฺควชิโร**^๒ ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชนในยุคโลกาภิวัตน์” ผลการวิจัยพบว่า

๑) สภาพปัญหา อุปสรรคในการบริหารจัดการวัดเป็นศูนย์กลางชุมชนต้นแบบ พบว่าด้านบุคลากร อดีตเจ้าอาวาสเป็นผู้นำเชิงปัจเจกชนสั่งการเพียงรูปเดียวและมีภาวะผู้นำสูง สร้างอัตลักษณ์ให้กับวัดโดยดำเนินโครงการตามทักษะความสามารถเพียงด้านเดียวจนปรากฏผลชัดเจน เจ้าอาวาสรูปใหม่ซึ่งบริหารจัดการวัดต่อมาไม่สามารถสืบสานอัตลักษณ์เดิมไว้ได้ และพระภิกษุผู้อุปสมบทใหม่ขาดระเบียบวินัยของพระภิกษุสงฆ์ รวมทั้งการขาดแคลนศาสนทายาทสืบทอดอายุพระพุทธศาสนาและกิจการคณะสงฆ์ พระภิกษุสงฆ์ขาดทักษะการศึกษาซึ่งเป็นที่ยอมรับของสังคมด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ดำเนินการอย่างต้งรับ ด้านการร่วมรับผิดชอบต่อชุมชน ขาดการประสานความเข้าใจสำหรับแต่ละโครงการที่วัดดำเนินการ

๒) หลักการบริหารตามแนวพุทธศาสนาสามารถสรุปได้ ๓ ประการ คือ หลักการครองตนครองคน และครองงาน รวมทั้งหลักพระวินัยช่วยให้การบริหารวัดดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยดีงามและควรส่งเสริมอาศรัยวินัย กรอบควบคุมวิถีชีวิต แนวทางประพฤติปฏิบัติสำหรับคฤหัสถ์ให้เกิดขึ้นในชุมชน และทฤษฎีที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนาการบริหารจัดการวัดในยุคโลกาภิวัตน์คือทฤษฎี POLC ประกอบด้วย การวางแผน การจัดการ การขึ้นใจ และ การควบคุม สำหรับวิธีการและแนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาการบริหารจัดการวัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชนในยุคโลกาภิวัตน์ประกอบด้วย การทบทวนพันธกิจ การวางแผน การดำเนินการพัฒนา การติดตามและการประเมินผล

๓) ความเป็นไปได้ในการพัฒนาการบริหารจัดการวัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชนในยุคโลกาภิวัตน์ต้องอาศัยองค์ประกอบ ด้านกฎหมาย ด้านเศรษฐกิจ ด้านบุคลากร ด้านเทคนิค ด้านสังคม และด้านประชากรชุมชน ให้มีส่วนร่วมในการพัฒนา สำหรับแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการวัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชนในยุคโลกาภิวัตน์ ประกอบด้วยรูปแบบ GT Model ที่เกี่ยวเนื่องกัน ๕ ส่วนประกอบด้วย

๑) ขยับปัญญาก่อนจึงย้อนเขยื้อนกาย คือ การสำรวจรวบรวมความคิดเห็นและข้อมูล เพื่อประเมินสภาพของวัดและชุมชนก่อนเลือกแนวทางการพัฒนาที่เหมาะสม ๒) ยิงให้ยิงได้ คือ การประกาศเจตนารมณ์ของวัดที่จะดำเนินการ เพื่อเอื้อประโยชน์ต่อชุมชน ๓) ฝนตกใส่ตุ่ม คือ การสำรวจความรู้พื้นฐานของชุมชน การจัดการความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และจัดเก็บบันทึกความรู้นั้นจัดตั้งแหล่งเรียนรู้หรือพิพิธภัณฑ์ ๔) กลุ่มกัลยาณมิตรคิดถูก คือ การสร้างภาคีเครือข่าย ในการทำงานให้เหมาะสมและเอื้อประโยชน์ต่อกันระหว่างวัดกับชุมชน และระหว่างวัดกับองค์กรต่างๆ ๕) ต้องสุขก่อนจึงสำเร็จ คือการส่งเสริมพฤติกรรมทางด้านจิตใจให้บุคคลมีปัญญา คิดเป็น แก้ปัญหาเป็น ไม่เสพบริโภควัตถุเกินสมควร และมีความภาคภูมิใจในพื้นฐานความเป็นมาของชุมชนตนเอง

วัตถุประสงค์ข้อที่ ๒ สภาพปัญหา และกระบวนการบริหารงานสาธารณูปการของคณะสงฆ์จังหวัดเชียงใหม่ด้านการก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์เสนาสนะ โดยภาพรวมพบว่าคณะสงฆ์ขาด

^๒พระปลัดวรญาณ อคฺควชิโร, “การพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชนในยุคโลกาภิวัตน์”, **คุขกัณิพนธ์ พุทธศาสนคหิณณิต**, สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘).

บุคลากร ที่มีทักษะความรู้ ความสามารถด้านสาธารณูปการอย่างมาก ขาดการจัดแผนและตัวชี้วัดการพัฒนาทางสาธารณูปการของพระสังฆาธิการทุกระดับในจังหวัดเชียงใหม่คณะสงฆ์ส่วนใหญ่ขาดทักษะองค์ความรู้ด้านพุทธศิลปกรรม เป็นต้น ด้านการพัฒนาวัด หน่วยงานภาครัฐควรมีให้การสนับสนุนวัดให้มากกว่านี้ ไม่มีการประเมินผลการทำงานของคณะผู้บริหารการพัฒนาวัด ไม่มีการควบคุมการพัฒนาวัดให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันของเจ้าคณะผู้ปกครองสงฆ์ พระสงฆ์ที่เป็นสมภารเจ้าวัด ขาดการอบรมทักษะก่อนเป็นเจ้าอาวาสและมีการทดสอบองค์ความรู้ก่อนได้รับการเสนอชื่อการเป็นพระสังฆาธิการ และด้านการดูแลรักษาและการการศาสนสมบัติของวัดไม่มีหน่วยงานหรือองค์กรรับรองความสามารถในการจัดการศาสนสมบัติกลาง ไม่มีการแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบัญชี ด้านภูมิสถาปัตย์เพื่อเป็นที่ปรึกษาการบริหารงานวัด ขาดทักษะที่ได้รับจากการศึกษาดูงานนอกสถานที่กับพระสังฆาธิการที่บริหารวัดประสบความสำเร็จ สอดคล้องกับงานวิจัยของ **กฤษฎา มมตะขบ**^๙ ได้วิจัยเรื่อง “ทัศนคติของพระสงฆ์ในจังหวัดเชียงใหม่ต่อโครงสร้างอำนาจการปกครองวัดตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕” ผลการวิจัยพบว่าโครงสร้างอำนาจการปกครองวัดในปัจจุบันส่วนใหญ่เป็นไปตามพระราชบัญญัติ พ.ศ. ๒๕๐๕ นั่นคือ เจ้าอาวาสเป็นผู้มีอำนาจสูงสุดและปัจจัยต่างๆ คือ ที่ตั้งของวัด นิคม สมณะศักดิ์ ตำแหน่งทางการบริหาร การศึกษาและอายุพรรษากำหนดทัศนคติของพระสงฆ์ต่อโครงสร้างอำนาจการปกครองวัดต่างกัน เช่นเดียวกับกัลยา มีอยู่เต็มวิจัยเรื่องการปรับปรุงระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการที่รองรับย่านร้านค้าในย่านประวัติศาสตร์เขตเมืองชั้นใน กรณีศึกษาเปรียบเทียบย่านเชียงกงกับ ย่านสำเพ็ง เขตสัมพันธวงศ์ ผลการวิจัยพบว่า เนื่องจากทั้งสองย่านตั้งอยู่ในพื้นที่เขตเมืองชั้นในที่มีศักยภาพของระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการไม่เพียงพอและล้าสมัย ไม่สามารถรองรับความต้องการที่เกิดขึ้นได้ ก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา เช่น ปัญหาการจราจรติดขัด ขยะตกค้าง รวมไปถึงการขาดแคลนที่จอดรถที่เป็นปัญหาสำคัญในปัจจุบัน จากผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เช่นเดียวกับงานวิจัยของ **พระครูวินวรกิจ**^{๑๐} งานวิจัยเรื่อง “การจัดการสาธารณูปการของพระสังฆาธิการกรุงเทพมหานคร”

ผลการวิจัยพบว่า

๑. ปัญหาและอุปสรรค ด้านการจัดการสาธารณูปการของพระสังฆาธิการ กรุงเทพมหานคร เป็นเรื่องเกี่ยวกับกฎระเบียบ หลักเกณฑ์ และสิ่งแวดล้อม ผู้บริหารวัดไม่ได้ดำเนินการพัฒนาวัดให้มีความสอดคล้องตามโครงสร้างการบริหาร พบ.คณะสงฆ์นอกจากนั้นพระสังฆาธิการมีหน้าที่กำกับดูแลการสาธารณูปการแต่ละวัดในกรุงเทพมหานครซึ่งการจัดการ

^๙ วิจัยเรื่อง กฤษฎา มมตะขบ, “ทัศนคติของพระสงฆ์ในจังหวัดเชียงใหม่ต่อโครงสร้างอำนาจการปกครองวัดตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕”, **ปริญญารัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๓).

^{๑๐} กัลยา มีอยู่เต็ม, “การปรับปรุงระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการที่รองรับย่านร้านค้าในย่านประวัติศาสตร์เขตเมืองชั้นใน : กรณีศึกษาเปรียบเทียบย่านเชียงกงกับย่านสำเพ็ง เขตสัมพันธวงศ์”, **ปริญญาการวางแผนเมืองดุษฎีบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง, ๒๕๔๖).

^{๑๑} พระครูวินวรกิจ “การจัดการสาธารณูปการของพระสังฆาธิการ กรุงเทพมหานคร” **ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘).

สาธารณูปการย่อมมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ เพื่อการดูแลรักษาผลประโยชน์ภายในวัดให้เกิดความสอดคล้องตามกฎระเบียบมหาเถรสมาคม

๒. หลักพุทธธรรมที่เกี่ยวข้องมาประยุกต์ใช้ในการจัดการ การจัดการสาธารณูปการตามหลักอิทธิบาท ๔ พระสังฆาธิการผู้บริหารวัด มีการส่งเสริมการปลูกสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์

๓. รูปแบบการจัดการสาธารณูปการได้แก่ ๓.การวางแผนตามหลักอิทธิบาท ๔ มีความรับผิดชอบเอาใจใส่ไม่ปล่อยปละละเลยทั่ววัสดุอุปกรณ์ การดำเนินงานด้วยการกำหนดหน้าที่ของแต่ละฝ่ายดำเนินการก่อสร้างวัดด้วยเชิงรุกและเชิงรับทำให้ถูกต้องตามระเบียบ แบบแผนการจงใจให้ทีมงานอยากทำงานการก่อสร้างหรือการบูรณปฏิสังขรณ์วัดด้วยความขยัน มีความพากเพียร มีวิสัยทัศน์หัวหน้าทีมงานเป็นผู้ประสานงานในการก่อสร้าง มีเกณฑ์ที่สามารถตรวจสอบได้อย่างต่อเนื่องมีการวางแผน ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงพัฒนาอย่างเป็นระเบียบ

๔. การบริหารงานสาธารณูปการของคณะสงฆ์จังหวัดเชียงใหม่ด้านการดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัดพบว่า ส่วนมากทุกวัดก็ได้มีการจัดคณะกรรมการ มาดูแลใจแผนต่างๆ อยู่แล้ว มีการดูแล ตรวจตราสายไฟฟ้า ความสะอาด ควรเน้นให้เจ้าอาวาสดูแลศาสนสมบัติเดิม หรืออนุรักษของเก่า หากว่าสิ่งของนั้นชำรุดควรซ่อมแซมแล้วบริจาคหรือสะสมไว้ในพิพิธภัณฑ์ที่ทางวัดจัดทำขึ้นเองหรือมอบให้วัดอื่นหรือสถานราชการดูแลต้องจัดทำบัญชี เกี่ยวกับศาสนสมบัติศาสนาวัตถุของวัดเกี่ยวกับการรักษา จัดทำระบบระเบียบ และจัดทำบัญชีไว้ทุกรายการตรวจรักษา สิ่งถาวรวัตถุให้อยู่ในสภาพที่ดี และบำรุงรักษาสะอาดสวยงาม คงความเป็นเอกลักษณ์ล้านนา

มีการดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัดตามสภาพ และการก่อสร้างนั้นตามปัจจัยที่ได้รับจากศรัทธา ควรจัดให้เป็นระเบียบ เป็นหมู่เป็นแบบแผน และบันทึกไว้เป็นหลักฐาน จัดระบบบัญชีให้เป็นระบบสามารถตรวจสอบได้ตลอดเวลา เจ้าอาวาสแต่งตั้งกรรมการดูแลรักษา ทั้งบรรพชิตฆราวาส สอดคล้องกับผลการวิจัยเชิงปริมาณว่าการบริหารงานสาธารณูปการตาม ของคณะสงฆ์จังหวัดเชียงใหม่ ด้านการด้านการดูรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากโดยมีค่าเฉลี่ยที่ ๓.๘๑ เมื่อจัดเรียงลำดับใน ๓ อันดับแรก ข้อที่ ๑มีการแต่งตั้งคณะกรรมการดูแลศาสนสมบัติภายในวัดให้คงทนถาวรและมีความสะอาดเรียบร้อย มีค่าเฉลี่ยที่ ๔.๕๖ ข้อที่ ๒ มีการแบ่งพระภิกษุสามเณรหรือกรรมการวัดให้รับผิดชอบในการดูแลรักษาและทำบัญชีทรัพย์สินภายในวัด ๓.๗๙ และมีค่าเฉลี่ย ๔.๐๐ ข้อที่ ๓ มีการแบ่งความรับผิดชอบแก่พระภิกษุสามเณรและคณะกรรมการวัดโดยจัดแบ่งโซนความรับผิดชอบภายในวัด มีค่าเฉลี่ยที่ ๓.๗๕ ตามลำดับในเรื่องดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูปลัดปรีชา จิรนาโค^{๑๑}ได้ทำการวิจัยเรื่อง งานวิจัยเรื่อง “รูปแบบการจัดการสาธารณูปการของวัดในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๔” ผลการวิจัยพบว่า

๑.สภาพรูปแบบการจัดการสาธารณูปการของวัดในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๔ ในปัจจุบันนี้ เจ้าอาวาสได้ดำเนินการให้สอดคล้องกับสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติที่ได้นำเสนอให้วัดต้องมีการพัฒนาจากรูปแบบเดิมให้พัฒนาสาธารณูปการของวัดให้ดียิ่งขึ้นและมีข้อบังคับใช้ให้ทุกวัดต้องปฏิบัติตามเพื่อให้เป็นไปตามแนวทาง ปัญหาอุปสรรคของรูปแบบการจัดการสาธารณูปการ

^{๑๑}พระครูปลัดปรีชา จิรนาโค, “รูปแบบการจัดการสาธารณูปการของวัดในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๔”, *ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘).

ของวัดในเขตปกครองของคณะสงฆ์ภาค ๑๔ ด้านการวางแผนได้แก่วัดยังขาดเงินอุดหนุนที่แน่นอน ต้องรอเงินจากกลืน ฟ้าป่าเป็นต้นในการก่อสร้างและบูรณะปฏิสังขรณ์เมื่อเงินมีไม่ต่อเนื่องก็ต้องพบกับอุปสรรคจากสภาพดิน ฟ้า อากาศทำให้วัสดุอุปกรณ์มีความเสียหายและชำรุดไปตามกาลเวลา ผู้รับเหมาหรือผู้รับจ้างส่วนมากจะเอาเปรียบวัดในการก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์และชอบทำงาน

๒.หลักและวิธีการการจัดการสาธารณูปการของวัดในพระพุทธศาสนาจากหลักการและวิธีการ การจัดการสาธารณูปการของวัดในพระพุทธศาสนา ด้านการวางแผน การจัดองค์กร ด้านการขึ้นนำและการควบคุมเป็นกระบวนการของการกำหนดทิศทางและวัตถุประสงค์ขององค์กร กำหนดแผนทั้งในระยะสั้น กลางยาวแล้วแต่ความเหมาะสมของแต่ละงานการนำไปปฏิบัติให้เกิดผลซึ่งจัดทำเป็นเอกสารที่ระบุ วิสัยทัศน์ ภารกิจ และการจัดการสาธารณูปการต่างๆในการดำเนินงานขององค์กรหนึ่งๆเป็นแผนที่เป็นตัวกำหนดทิศทาง การดำเนินการขององค์กรสำหรับใช้เป็นเครื่องมือในการประสานงานและกำกับติดตามการดำเนินงานในส่วนต่างๆที่สำคัญแผนงานหลักและแผนงานอื่นๆที่จะนำมาปฏิบัติ นำมาบูรณาการเพื่อให้สามารถเชื่อมโยงสอดคล้องกับหลักการบริหารขององค์กร เพื่อให้องค์กรบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ ตามจุดมุ่งหมายขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพซึ่งการดำเนินการตัดสินใจในเรื่องต่างๆก็มีทั้งข้อดีและข้อจำกัดการจัดการจัดการ การจัดการสาธารณูปการของวัดในเขตปกครองสงฆ์ภาค ๑๔ อย่างเป็นระบบเพื่อไปพัฒนาองค์กรไปสู่ทิศทางเป้าหมายที่ชัดเจน โดยครอบคลุมถึงแนวทางการดำเนินงานและกิจกรรมต่างๆของผู้ที่ทำงานให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวมย่อมเป็นผู้ทำคุณประโยชน์แก่องค์กร การจัดการสาธารณูปการของวัดในพระพุทธศาสนา

๓.รูปแบบการจัดการสาธารณูปการของวัดในเขตปกครองสงฆ์ภาค ๑๔ เจ้าอาวาสเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการบริหารจัดการกิจกรรมในโครงการต่างๆของวัดให้ดำเนินไปสู่ความสำเร็จ เจริญรุ่งเรืองทำให้พระพุทธศาสนาเจริญมั่นคงสถาพร สิ่งที่สำคัญที่สุดในการบริหารจัดการคือ นำแนวคิดการจัดการมาบริหารจัดการวัดเป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหาปรับปรุงการบริหารจัดการวัดให้มีประสิทธิภาพ เพราะว่าการบริหารจัดการวัด เป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการวัดให้มีพระภิกษุผู้เป็นเจ้าอาวาส จะต้องเป็นผู้มีคุณธรรม มีความรู้ มีภาวะผู้นำ สังการเป็นก็สามารถจะทำหน้าที่บริหารจัดการด้านสาธารณูปการของวัดในด้านการก่อสร้างและบูรณะปฏิสังขรณ์ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยเป็นต้น ด้านการวางแผนตั้งคณะกรรมการวางแผนการพัฒนาวัดมีหน้าที่ในการวางแผนหลัก ระยะสั้น/กลาง/ยาว จัดวางผังงานพื้นที่งานก่อสร้างและปฏิสังขรณ์การใช้ประโยชน์ปัจจุบันจนถึงอนาคต วางแผนนโยบายหลักการไว้เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติต่อไปดำเนินงานยังขาดเงินอุดหนุนจากทั้งภายในและภายนอก จึงทำให้การก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์ดำเนินได้ช้า ไม่ต่อเนื่อง เจ้าอาวาสจะต้องมีบทบาทสำคัญในการบริหารจัดการ โดยการนำปัญหามีแก้ไข ปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพ ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว โดยจัดการเอกสารที่ระบุ วิสัยทัศน์ ภารกิจ และการจัดการสาธารณูปการต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติต่อไป

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ**พระครูไพโรจน์ภัทรคุณ**^{๑๒}ได้ทำการวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของเจ้าอาวาสในเขตการปกครองพระสงฆ์ภาค ๑๔” ผลการวิจัยพบว่า

๑. สภาพทั่วไปของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของเจ้าอาวาสในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๔ ความคิดเห็นของเจ้าอาวาสในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๔ ที่ตอบแบบสอบถาม โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก และเป็นความคิดเห็นที่สอดคล้องกันมาก

เมื่อเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านการเผยแผ่ ด้านการปกครอง ด้านการจัดการศึกษา ด้านการสาธารณูปการ อยู่ในระดับมากทุกข้อ

๒. การพัฒนาภาวะผู้นำของเจ้าอาวาสในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๔ เน้นการพัฒนาภาวะผู้นำของเจ้าอาวาส ต้องเป็นผู้ที่มีความรอบรู้ในการบริหารงาน มีความสามารถควบคุมบุคคลากรให้อยู่ในกฎระเบียบ มีวิสัยทัศน์กว้างไกลเพื่อพัฒนาวัดและชุมชนให้มีความเจริญ และมีความรู้ในเรื่องเทคโนโลยีสื่อสารที่ทันสมัยเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน การพัฒนาภาวะผู้นำของเจ้าอาวาส แยกเป็นรายด้าน ประกอบด้วย ด้านการปกครอง ด้านการจัดการศึกษา ด้านการเผยแผ่ ด้านการสาธารณูปการ ด้วยหลักการบริหารจัดการซึ่งเป็นปัจจัยขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย การบริหารคน การบริหารเงิน การบริหารวัสดุ และการจัดการ ทั้งหมดนี้เข้ามามีบทบาทในการพัฒนาภาวะผู้นำ การเป็นผู้นำของเจ้าอาวาสอย่างสมบูรณ์-แบบและเพิ่มประสิทธิภาพในการพัฒนาภาวะผู้นำ คือประยุกต์กับหลักสังคหวัตถุ ๔ ประกอบด้วย ทาน ปิยวาจา อตถจริยา สมานัตตา เป็นต้น

๓. นำเสนอรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของเจ้าอาวาสในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๔ การนำปัจจัยนำเข้าตามหลักการบริหาร ๔ M ที่ประกอบด้วย ๓.๑ ภาวะผู้นำด้านการบริหารคน ประกอบด้วย เพิ่มประสิทธิภาพในการควบคุมคน มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีความยุติธรรม มีคุณธรรม มีเมตตากรุณา มีการคัดเลือกบุคคลากร และต้องกำหนดกฎระเบียบภายในวัดเพื่อควบคุมความประพฤติของผู้ใต้บังคับบัญชา ๓.๒ ภาวะผู้นำด้านการบริหารเงิน ประกอบด้วย ต้องมีการวางแผนในการบริหารเงิน ใช้เงินตามวัตถุประสงค์- ต้องเป็นผู้จัดสรรเงินให้เป็นระเบียบมีแบบแผน ๓.๓ ภาวะผู้นำด้านการบริหารวัสดุ ประกอบด้วย มีการวางแผนการใช้ และคำนวณการใช้วัสดุตามงานนั้นๆ ต้องเป็นผู้มีทักษะความสามารถและความรู้ในการใช้วัสดุอุปกรณ์ และเรื่องการก่อสร้าง ๓.๔ ภาวะผู้นำด้านการจัดการประกอบด้วย การมีวิสัยทัศน์มองการณ์ไกล ต้องมีการเรียนรู้เพิ่มเติมเพื่อเพิ่มทักษะในการจัดการ มีทักษะในการติดต่อประสานงานที่ดี มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีบุคลิกภาพที่ดี การประยุกต์หลักการบริหาร ๔ M's เข้ากับสังคหวัตถุ ๔ มาเป็นรูปแบบในการพัฒนาภาวะผู้นำของเจ้าอาวาสในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๔ มีภาวะผู้นำและเป็นผู้ที่มีประสิทธิภาพและสมบูรณ์แบบมากยิ่งขึ้น เช่นเดียวกับ **พระครูอุดมปิยธรรม**^{๑๓} ได้ทำการวิจัยเรื่อง “รูปแบบการจัดการสาธารณสงเคราะห์ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา” ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการสาธารณสงเคราะห์ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้แก่ปัจจัยด้านการจัดการศาสนสมบัติของวัด ให้เกิดการบริการเชิง

^{๑๒} พระครูไพโรจน์ภัทรคุณ, “รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของเจ้าอาวาสในเขตการปกครองพระสงฆ์ภาค ๑๔”, **ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘).

^{๑๓} พระครูอุดมปิยธรรม, “รูปแบบการจัดการสาธารณสงเคราะห์ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา”, **ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘).

สงเคราะห์ประชาชน ประชาชนรับรู้ถึงควมมีเมตตาธรรมตามหลักพุทธศาสนา ปัจจัยด้านการควบคุมศาสนสมบัติวัดเป็นการใช้การควบคุมตรวจสอบให้เกิดการจัดการศาสนสมบัติตอบสนองความต้องการทุกภาคส่วน ปัจจัยด้านการแต่งตั้งบุคลากรที่ดูแลรักษาเป็นการดึงบุคคลเพื่อมาช่วยเหลือศาสนสมบัติวัดของเจ้าอาวาส ปัจจัยด้านการทำบัญชีรักษาศาสนสมบัติและเงินผลประโยชน์ของวัด เป็นวิธีการแบบแผนที่เป็นฐานข้อมูลช่วยให้ช่วยอาวาสตัดสินใจการจัดการศาสนสมบัติ ปัจจัยการทำบัญชีในรูปแบบที่เหมาะสม เป็นการปรับปรุงแบบบัญชีตามความเหมาะสมกับสภาพที่ผู้ปฏิบัติสามารถทำบัญชีได้ ปัจจัยที่ ๕ มีความจำเป็นต่อการจัดการศาสนสมบัติของเจ้าอาวาสสรุป มีทั้งเหตุปัจจัยภายในและภายนอก ดังนั้นเพื่อให้การจัดการสาธารณสงเคราะห์ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ควรมีการกระจายอำนาจหน้าที่ กระจายการปฏิบัติงานอย่างครอบคลุม ร่วมด้วยช่วยกัน ใช้ความสามารถของบุคคลให้เต็มศักยภาพและเหมาะสมให้มากที่สุด เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ชัชภูมิ สีมพ**^{๑๔}ซึ่งทำการวิจัยเรื่อง “รูปแบบการบริหารจัดการเขตพื้นที่การศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารจัดการพื้นที่การศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล” ผลการวิจัยพบว่า ด้านปัจจัยนำเข้า และด้านกระบวนการบริหารจัดการด้านปัจจัยนำเข้า จำแนกเป็นภาวะผู้นำของผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และภาวะผู้นำของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา ด้านกระบวนการบริหารจัดการ จำแนกเป็นการกำหนดวิสัยทัศน์ การกำหนดแผนพัฒนา และแผนปฏิบัติการ การบริหารตามแผนบุคลากร การบริหารตามแผนงบประมาณการบริหารตามแผนการส่งเสริมคุณภาพการจัดการศึกษาการวางแผนปฏิบัติงานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและตรวจสอบถ่วงดุล การรายงานผลการจัดการศึกษาความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบการบริหารจัดการเขตพื้นที่การศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล ไปใช้ตามความคิดของผู้ปฏิบัติงานบริหารในเขตพื้นที่การศึกษา พบว่ามีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติในระดับมาก ทุกรูปแบบในเรื่องดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระมหาสุนันท์ สุนนโท**^{๑๕} ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาารูปแบบการจัดการศาสนสมบัติของวัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา”

ผลการวิจัยพบว่า

๑. ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการศาสนสมบัติของวัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้แก่ ปัจจัยด้านการบริหารศาสนสมบัติวัดให้เกิดการบริการเชิงสงเคราะห์ประชาชน ประชาชนรับรู้ถึงความมีเมตตาธรรมตามหลักพระพุทธศาสนา๒.ปัจจัยด้านการควบคุมศาสนสมบัติวัดเป็นการใช้การควบคุมตรวจสอบให้เกิดการจัดการศาสนสมบัติตอบสนองความต้องการทุกภาคส่วน๓.ปัจจัยด้านการแต่งตั้งบุคลากรที่ดูแลรักษาดำเนินการเป็นการดึงบุคคลเข้าช่วยเหลืองานจัดการศาสนสมบัติของเจ้าอาวาสซึ่งใช้ศิลปะให้เกิดการจัดการศาสนสมบัติวัดให้สำเร็จโดยอาศัยคนอื่นวางแผน จัดการความสัมพันธ์ส่วนบุคคลอำนวยการและควบคุมทรัพยากรส่วนบุคคลและทรัพยากรอื่นๆให้ดำเนินงานจัดการศาสนสมบัติวัดไปในทางเดียวกันเพื่อบรรลุเป้าหมายที่วางไว้

^{๑๔}ชัชภูมิ สีมพ, “รูปแบบการบริหารจัดการเขตพื้นที่การศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล”, **วิทยานิพนธ์การศึกษาคุณวุฒิบัณฑิต**, การบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยนเรศวร, ๒๕๔๘).

^{๑๕}พระมหาสุนันท์ สุนนโท, “การพัฒนาารูปแบบการจัดการศาสนสมบัติของวัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา”, **คุณวุฒิพนธ์พุทธศาสตรคุณวุฒิบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘).

๒.สภาพทั่วไปการจัดการศาสนสมบัติของวัดการจัดการเรื่องที่ดินขาดการชี้แนะแนวทางที่ถูกต้องโดยเฉพาะการจัดทำแผนงานระเบียบการจัดการศาสนสมบัติให้เป็นระบบมีต้นแบบให้เจ้าอาวาสสามารถปฏิบัติงานจัดการศาสนสมบัติได้ทันทีรูปแบบการจัดการศาสนสมบัติของวัดมีรูปแบบการจัดการ ๒ แบบ คือการจัดการตามกฎหมายและรูปแบบการจัดการศาสนสมบัติตามจารีตประเพณี

๓. การนำเสนอการพัฒนา รูปแบบการจัดการศาสนสมบัติของวัดคือกระบวนการที่เจ้าอาวาสหรือคณะบุคคลจัดการใช้ศิลปะและกลยุทธ์ต่างๆดำเนินการตามขั้นตอนต่างๆการตระหนักถึงความสามารถ ความถนัด ความต้องการและความมุ่งหวังด้านความเจริญก้าวหน้าไปในการจัดการศึกษาศาสนสมบัติตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยรูปแบบการจัดการศาสนสมบัติทั้ง ๕ รูปแบบ ดังนี้ ๑.รูปแบบการบริการศาสนสมบัติวัด เน้นการบริการในลักษณะการสงเคราะห์ตามหลักเมตตาธรรมใช้ที่ดินวัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด ๒.รูปแบบการควบคุมศาสนสมบัติเน้นการควบคุมตรวจสอบโดยไปตามความสำคัญของปัจจัย ๓.รูปแบบการแต่งตั้งบุคลากรที่ดูแลรักษาและการดำเนินการเป็นการแต่งตั้งตามความเหมาะสมกับปัจจัยด้านใดด้านหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการจัดการศาสนสมบัติของวัด ๔.รูปแบบการจัดทำบัญชีรักษาสถาปัตยกรรมวัดและเงินประโยชน์ของวัดเน้นวิธีการจัดทำบัญชีตามที่กฎหมายกำหนด ๕.รูปแบบบัญชีให้เป็นรูปแบบที่เหมาะสมโดยดำเนินการปรับปรุงบัญชีตามความเหมาะสมกับสภาพที่ผู้ปฏิบัติสามารถจัดทำบัญชีได้ เช่นเดียวกับ พระครูวิสิฐพัชราจารย์^{๑๖} ได้ทำงานวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการจัดการสาธารณูปการของพระสังฆาธิการจังหวัดเพชรบุรี” ผลการวิจัยพบว่า

๑.การพัฒนาคือการทำให้อายุยืน มีทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากสภาพหนึ่งไปสู่อีกสภาพหนึ่งที่ดีกว่าเดิมอย่างเป็นระบบในทางพระพุทธศาสนา มุ่งการพัฒนาคนให้มีความรู้และมีสภาพแวดล้อมที่ดีมีความเหมาะสม การก่อสร้างและการบูรณะปฏิสังขรณ์จัดเป็นงานประเภทสาธารณูปการของพระสังฆาธิการ หลักธรรมที่มีความเกี่ยวข้องโดยตรงเด่นชัดมี ๔ ประการ คือ ๑. อุฏฺฐายีสัมปทา ขยันหมั่นเพียรรับผิดชอบในหน้าที่ ๒. อารักขสัมปทา รู้จักคุ้มครองรักษาทรัพย์ ใช้จ่ายอย่างประหยัด ๓. กัลยาณมิตตา คบคนดีเป็นมิตรรู้จักคบหาคนที่มีความรู้และความดีเกื้อกูลกัน และ ๔. สมชีวิตามีความเป็นอยู่เหมาะสมไม่ฟุ้งเฟ้อเกินฐานะสำหรับการบริหารจัดการทั่วไปมีทฤษฎีที่สอดคล้องกับการพัฒนาหลายประการแต่สำหรับการพัฒนาจัดการสาธารณูปการ ทฤษฎีกระบวนการบริหารของฟาโยล(Fayol) ๕ ประการคือ ๑.การวางแผน ๒.การจัดหน่วยงาน ๓.การบังคับบัญชา ๔.กาประสานงาน และ ๕ การควบคุมมีความเหมาะสมกับการบริหารจัดการเชิงพุทธมากที่สุด

๒.สภาพปัญหาทั่วไปที่มีผลกระทบต่อการพัฒนาสาธารณูปการของพระสังฆาธิการจังหวัดเพชรบุรี พบว่า จุดแข็งในการดำเนินงานของพระสังฆาธิการคือการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การดำเนินงานอย่างเด่นชัดทั้งระยะสั้นและระยะยาวอาศัยองค์ประกอบได้แก่ คน เงินวัสดุอุปกรณ์และการจัดการ จุดอ่อนในการดำเนินงานคือพระสังฆาธิการบางท่านแบกรับภาระหน้าที่หลายบทบาทบางรูปมีอายุมาก พรชรยามาก การติดต่อดำเนินงานเป็นอุปสรรคส่วนโอกาสในการดำเนินงานคือชาวเพชรบุรีเป็นชาวพุทธที่มีจิตศรัทธาในการทำบุญบริจาคทรัพย์มากและชุมชนให้ความร่วมมือใน

^{๑๖}พระครูวิสิฐพัชราจารย์, “การพัฒนาการจัดการสาธารณูปการของพระสังฆาธิการจังหวัดเพชรบุรี” *ดัชนีนิพนธ์พุทธศาสนดุษฎีบัณฑิต*, สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘).

การระดมทุนในการก่อสร้างศาสนวัตถุเป็นยอดดี ส่วนอุปสรรคในการดำเนินงานคือขาดหน่วยงานของทางราชการที่จะช่วยดูแลในการก่อสร้าง ซ่อมแซม ควบคุม การดำเนินงานในด้านศิลปะด้านต่างๆ จึงทำให้รูปลักษณะสถาปัตยกรรมเปลี่ยนแปลงในบางส่วน

๓.รูปแบบการพัฒนาการจัดการสาธารณูปการ ของพระสังฆาธิการจังหวัดเพชรบุรีได้มาจากบริบทจังหวัดเพชรบุรีซึ่งเป็นจังหวัดที่มีศิลปะวัฒนธรรมช่างสกุลเมืองเพชรซึ่งเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตน ดังนั้นการดำเนินการก่อสร้างพัฒนาต่างๆต้องคำนึงถึงประโยชน์ใช้สอยให้เหมาะสมและดำเนินการตามแบบแปลนที่ได้รับอนุญาตจึงได้รูปแบบการพัฒนาการจัดการที่เหมาะสมกับสังคมปัจจุบัน ๖ ประการ ๑.ควบคุมการทำแผนผังวัดให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ๒.ควบคุมแบบแปลนเสนาสนะของวัดให้อยู่ในหลักประหยัดและพอเหมาะสมควรแก่สภาพท้องถิ่นและการก่อสร้างตามแบบแปลน ๓.ควบคุมการก่อสร้างโดยรักษาศิลปะวัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นสำคัญ ๔.ควบคุมการเงินการบัญชีรายรับจ่ายให้เป็นไปตามหลักบัญชี ๕.การควบคุมการจัดการศาสนสมบัติให้เป็นไปตามกฎกระทรวง ๖.ควบคุมการทำเอกสารต่างๆให้ถูกต้องตามระเบียบของทางราชการ

สอดคล้องกับ พระปลัดประดิษฐ์ ฐิตาโก^{๓๗} ได้ทำงานวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนวิถิพุทธในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา” ผลการวิจัยพบว่า

๑.โรงเรียนวิถิพุทธเป็นโรงเรียนที่นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาใช้หรือประยุกต์ใช้ในการบริหารและการพัฒนาผู้เรียน เน้นกรอบการพัฒนาตามหลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิและปัญญา อย่างบูรณาการ ผู้เรียนได้พัฒนาการกิน อยู่ ดู ฟังให้เป็นและนำเอาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มาประยุกต์ใช้ในการบริหารและการจัดการเรียนการสอนโดยยึดหลักไตรสิกขามาบูรณาการเข้ากับบริบทของโรงเรียนและชุมชน ร่วมกันพัฒนาทักษะชีวิต การกินอยู่ดูฟังเป็นต้น โดยมีแนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนวิถิพุทธ ๕ ด้าน ๑ ด้านการบริหารจัดการ ๒ ด้านกายภาพ ๓.ด้านกิจการพื้นฐานวิถีชีวิต ๔.ด้านการจัดการเรียนการสอน ๕.ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์

๒.ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นหญิง มีอายุต่ำกว่า ๒๐ ปี เป็นนักเรียนมีการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรีและอยู่ในโรงเรียนขนาดใหญ่ในภาพรวมพบว่า การบริหารจัดการโรงเรียนวิถิพุทธในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านการบริหารจัดการในสิ่งที่ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่ามีประสิทธิภาพอยู่ในระดับที่สูงมาก รองลงมาคือกิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิต ด้านกายภาพและด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ ส่วนที่มีระดับการปฏิบัติน้อยที่สุดคือด้านการเรียนการสอน

๓.แนวทางการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนโรงเรียนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา นั้น จากการวิเคราะห์สังเคราะห์ของผู้วิจัย ประกอบด้วย ๖ ด้าน คือ

๓.๑ ด้านการบริหารจัดการ ควรสร้างความเข้าใจในกระบวนการการบริหารจัดการร่วมกันของทุกฝ่ายโดยมอบหมายหน้าที่และความรับผิดชอบอย่างชัดเจนและกำหนดให้บุคลากรทุกคนได้มีส่วนร่วม พร้อมทั้งนำหลักอิทธิบาท ๔ มาบูรณาการ

^{๓๗}พระปลัดประดิษฐ์ ฐิตาโก, “การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนวิถิพุทธในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา”, *คุณกัญนิพนธ์พุทธศาสตร์คุณกัญนิพนธ์*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘).

๓.๒ ด้านกายภาพ บ้าน วัด โรงเรียนควรประสานงานกันโดยให้ทุกฝ่ายตระหนักถึงความสำคัญของการดำเนินชีวิตตามแนววิถีพุทธและสร้างความเข้าใจในวิถีชีวิตและวัฒนธรรมแบบวิถีพุทธพร้อมทั้งสิ่งแวดล้อมให้เป็นไปตามหลักสัปปายะ ๔

๓.๓ ด้านกิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิต ควรกำหนดแผนและนโยบายร่วมกันประสานและเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกันโดยมุ่งการตระหนักถึงความสำคัญของกิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิตพร้อมทั้งบูรณาการตามหลักอริยสัจ ๔ ในการดำเนินชีวิต

๓.๔ ด้านการเรียนการสอน ผู้บริหาร ครูและบุคลากรของโรงเรียน ควรเป็นตัวแบบในการเรียนรู้ที่ดี เน้นการปฏิบัติเพื่อให้เกิดการใช้จริง

๓.๕ ด้านการบรรยายและปฏิสัมพันธ์ ผู้บริหาร ครูและบุคลากรของโรงเรียน และนักเรียนควรสร้างความเป็นกัลยาณมิตรด้วยการยิ้มแย้มแจ่มใสทักทายกัน เพื่อส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีและบูรณาการหลักพรหมวิหารธรรม

๓.๖ ด้านการพัฒนาบุคลากร โรงเรียนควรกำหนดแผนการพัฒนาศักยภาพบุคลากร อย่างชัดเจน โดยการจัดกิจกรรมพัฒนาศักยภาพบุคลากรสัมมนาและแลกเปลี่ยนประสบการณ์และการเรียนรู้ รวมถึงการสนทนาและสอบถามผู้รู้หรือผู้เชี่ยวชาญโดยนำหลักภาวนา ๔ เป็นแนวทางการพัฒนาอย่างยั่งยืน

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการด้านสาธารณูปการตามหลักพุทธธรรมของคณะสงฆ์จังหวัดเชียงใหม่” มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้แก่ ๑. เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและหลักพุทธธรรมที่สอดคล้องกับการบริหารงานสาธารณูปการ ๒. เพื่อศึกษาวิเคราะห์สภาพปัญหา และกระบวนการบริหารงานสาธารณูปการของคณะสงฆ์จังหวัดเชียงใหม่และ ๓. เพื่อนำเสนอรูปแบบการบริหารงานสาธารณูปการตามหลักพุทธธรรมของคณะสงฆ์จังหวัดเชียงใหม่

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑. ด้านก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์เสนาสนะปัญหาที่พบคือ ขาดการดูแลเอาใจใส่ จึงจำเป็นต้องมีการตั้งคณะกรรมการควบคุมดูแล ให้มีผู้รับผิดชอบที่เป็นรูปธรรมและเอาใจใส่จริงๆ ส่วนการที่ทางการให้ความช่วยเหลือน้อยมาก จึงควรทำหนังสือติดต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น อบต. โดยจัดทำโครงการเสนอกับทางราชการก่อนดำเนินการก่อสร้างตลอดจนชาวบ้านมีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย จึงจำเป็นต้องมีการประชุมคณะกรรมการเพื่อวางแผนประชาสัมพันธ์แจ้งให้ทราบโดยทั่วถึงควรชาวบ้าน เข้ามามีส่วนร่วมในการบูรณปฏิสังขรณ์ถาวรวัตถุ

๒. ด้านการพัฒนาวัด ปัญหาที่พบคือ งบประมาณการก่อสร้างไม่เพียงพอ จึงต้องมีการจัดหางบประมาณก่อนที่จะสร้าง โดยจัดหางบสำรองไว้มากๆ จะได้ไม่เป็นปัญหาภายหลัง ตลอดจนช่วงเวลาในการก่อสร้างไม่เหมาะสม จึงต้องวางแผนในการก่อสร้างให้เสร็จก่อนเข้าหน้าฝน และวางแผนล่วงหน้าก่อนมีการก่อสร้างสัก ๒ - ๓ ปี

๓. ด้านการดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัด ปัญหาที่พบคือ ดำเนินการให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการศาสนสมบัติของวัดยังไม่เป็นระบบแก่พระภิกษุสามเณรควรดำเนินการให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการศาสนสมบัติของวัด

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

๑. ควรนำผลของการวิจัยนี้ไปเป็นข้อมูลในการบริหารจัดการสาธารณูปการของคณะสงฆ์จังหวัดเชียงใหม่ ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

๒. ควรนำปัญหาที่ได้จากการวิจัยนี้มาปรับปรุงแก้ไขในส่วนที่ยังเป็นปัญหาอยู่โดยให้ทุกภาคส่วนคณะสงฆ์จังหวัดเชียงใหม่ มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา

๓. ควรมีการปรับปรุงกลยุทธ์และบูรณาการ การบริหารจัดการด้านสาธารณูปการของคณะสงฆ์จังหวัดเชียงใหม่ให้สม่ำเสมอและทั่วถึง

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะเพื่อทำการวิจัยครั้งต่อไป

หากมีการวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารจัดการด้านสาธารณูปการ ในครั้งต่อไป ผู้วิจัยขอเสนอแนะการดำเนินการวิจัยในลักษณะต่อไปนี้

๑. ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารงานด้านการศึกษา สงเคราะห์ ของพระสังฆาธิการในจังหวัดเชียงใหม่

๒. ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารงานด้านการสาธารณสงเคราะห์ ของพระสังฆาธิการในจังหวัดเชียงใหม่

๓. ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับบทบาทพระสังฆาธิการในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ของพระสังฆาธิการในจังหวัดเชียงใหม่

๔. ควรทำการวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการก่อสร้างที่มีหลักวิชาการ เช่น การสร้างอย่างไรให้ประหยัดพลังงาน ส่งผลต่อสภาพแวดล้อมในระยะสั้นและระยะยาวน้อยที่สุด